אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קס

תמצית האגרת

תאריך ומקום: (תרס"ח, יפו)
נמען: רבני ישראל וראשי הקהילות בגולה

הישוב המעשי בארץ נשען על מכירת היין, אבל עשירים יראי שמים אינם קונים את יין ארץ ישראל. בשנה שעברה נעקרו כרמים בגלל משבר המכירה. הרב קוק קורא לגדולי ישראל לעודד את קניית היין המשובח של הארץ, לחזק את הבונים ולקשר את העם לישוב החדש.

עיקרי הדברים

- יין ארץ ישראל - יסוד הפרנסה בישוב.
- משבר המכירה ועקירת כרמים.
- קריאה לקנות יין מן הארץ.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

ב"ה[1].

לכבוד ראשי אלפי ישראל, גבורי כח וגבורה, עוטי אורה, הרבנים הגאונים שרי תורה, רועי ישראל, הצדיקים הקדושים, מנהלי שה פזורה, [על פי ירמיהו נ, יז: "שה פזורה ישראל"] אסירי התקוה הקשורים בחבלי אהבת עולם לארץ חמדה, מתאנחים ובוכים על שוממותיה ומצפים לאורה ושמחים בתנחומותיה, יברכם ד' מציון ובירושלים ינוחמו, [על פי תהלים קכח, ה וישעיהו סו, יג] ויזכו מהרה לראות בתפארת עזה ורוממות קרנה בימין ד' רוממה.

שנים לעשרות עברו מאז הוחל ישוב מעשי להתגבר בארצנו הקדושה, ותחת אשר מני-אז היה כל יסוד מושב אחב"י[2] על אדמת הקודש בחורבנה נתמך על צדקת נדבות עם ד', אשר זכרון ציון וירושלים חקוק כחותם על לוח לבבם, והם שלחו את מתנות ידם, לכלכל בהם את היושבים לפני ד', שהיו מעולם יושבים בקדושה על אדמת הקודש, מנייהו מלכי רבנן, [מהם מלכים, כלומר רבנים ("מאן מלכי – רבנן", גיטין סב)] גאוני-עולם וצדיקי-אמת, קדושים וטהורים, נוראים כמלאכי ד', ומנייהו לומדי הוגי תורה, ת"ח[3] הגונים, איש כפי ערכו, ועליהם נלוו המוני-עם עניים ודלים, אבל כולם כאחד ישבו בקדושת אמונת אמן, ולבם וידם מלאו לד', לשאת רנה ותפילה בעד אחיהם שבגולה, הנקשרים בהם ועל ידם לקדושת הדר ארץ הקודש מקום בית חיינו, הנה בימים האחרונים מאת ד' היתה זאת, ורוח חדש בא מירכתי-ארץ, [תנועת "חיבת ציון", שקמה ברוסיה בשנות התר"ם] וחבת ציון ואהבת אה"ק[4], אשר היתה רפודה בקדושה וטהרה, לקחה לה גם-כן דרך-חול ע"י[5] אנשי-מעשה, אשר החלו לעסוק בבניינה, וע"פ[6] התנועה הזאת, אשר היא נודעת למדי לרבת בני עמנו, נתוספו דיורים רבים מאחינו

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 אחב"י - אחינו בני ישראל
3 ת"ח - תלמידי חכמים
4 אה"ק - ארץ הקודש
5 ע"י - על ידי
6 וע"פ - ועל פי

מפזורי הגולה, ומושבות וקהילות נתישבו באה"ק[7], עובדי-אדמה ואכרים, ועוסקים בכל מעשה ומלאכת יד נתרבו. והנה אף שזה הישוב המעשי גם הוא היה מאז וגם עתה זקוק לתמיכות ונדבות, לעזרו ולסעדו, מ"מ[8] עיקר יסודו היה על ההשתדלות של מחבבי אה"ק וחפצים בבנינה, שירבו פעלים לתוצאות הארץ למכירת היין, [יין מיקבי המושבות, שהיה ענף הפרנסה העיקרי שלהן] העומד בראש לכל מקורי הפרנסה, שהרחבת ישוב אה"ק נשען עליהם, וליתר תוצאות אה"ק, הנותנת פריה וטובה ב"ה גם בשוממותה וחרבנה. והנה הישוב הזה המחודש, וההשתדלות הנמרצה להגדילו ולהרחיבו, היה ראוי לטול חלק בראש אצל כל גדולי עם ד', אצל כל אדירים בעם, אצל כל הצדיקים הקדושים, רועי צאן מרעיתם באור קדושת חסידותם וצדקתם, ואצל כל גאוני יעקב אשר עיני כל ישראל עליהם ליחל לדברי קדשם, והיה ראוי הדבר להקיף את כל נאות יעקב, וביחוד ממכר היין, שהוא ראש המוסדים לבנין הארץ במצבה החדש, היה ראוי להיות הולך ומתרחב, וכל עדת ישראל בכל תפוצות הגולה היה ראוי שיפנו לקנות רק היין הטוב של אה"ק, העבוּדה בידי בניה, הבאים אליה מכל קצוי תבל. אבל לדאבון לבבנו לא כאשר תשאל לבנו כן הוא, ורבים מעשירי עם ד' יראי ד' וחושבי שמו, אשר אם היו פונים תמיד להדר לכל שימושי ביתם יין של אה"ק היו מזכים בזה את בנין א"י[9], והיו מתוספים על ידם כרמים רבים ומושבות חדשות, ודיורים של אחב"י על אדמת הקודש, הנם מושכים את ידיהם מהיין הזה, שהוא ג"כ[10] ב"ה עולה בטעמו ובכל תכונותיו, במדרגה טובה והדורה מאד להתפאר. ואנחנו נדע נאמנה, כי רבים וכן שלמים מצטערים ע"ז[11] מאד, ואין לאל ידם להושיע, ביחוד גדל הכאב מאד בשנה העברה, שכ"כ[12] הגיע המשבר של מניעת מכירת היין, עד שלדאבון לבנו הגיע העת לעקור נטוע, וכרמים רבים נעקרו, אחרי אשר נטעו גם שורשו, מאין תקוה לבעליהם למכור את יינם, המחזה נורא היה ופולח לב. אמנם הסבה הפנימית של מיעוט הקישור של כללות עם ד' לחבת הקודש של הישוב החדש, שעל ידה בא המעמד המעציב הזה, שאנו חייבים להתאמץ בכל עז כחנו לתקנו, ולחזור ולקשר את כל עדת עם ד' לחבת הקודש בעומק לב ונפש, למען יקחו כולם, ע"פ[13] ראשי אלפי ורבבות ישראל, את חלקם בבנין אה"ק ע"י בניה, בני מלך ישראל וגואלו ב"ה, אשר הנם הולכים ונקבצים אליה, - הוא מפני שהקישור הפנימי האמיתי של עם ד' לאדמת קודש עומד הוא כולו בקדושה, בקדושת שם השם יתברך ואור קדושת חבת תוה"ק[14], בקדושת אמונת אמן ואהבת אמת לתורתו ומצותיו, לעשות אותן על האדמה אשר נתן ד' לאבותינו מעולם. וכאשר אלה אנשי-המעשה, אשר בימים האחרונים עסקו בבנין הישוב, לא ידעו את רוממות העיקר הגדול הזה, ופנו להם לדרכי חול, וחפצו להתוות על הישוב החדש תו החול, תחת הקדושה העליונה השורה עליו באמת מקדושת ארץ הקודש, רעיון החול של המנהיגים פעל ביחוד על דרכי החינוך, שתחת קדושת אמונת אמן ואור תורה ויראת ד' טהורה, הראויה להיות מושפעת על ילדי צאן קדשים בכל מקום שהם, ובמדה יותר מאירה ורוממה בהר קודש ד' וחבל נחלתו, ע"י חינוך ע"י מורי-תורה מובהקים, מלאים בתורה יראה ואמונה שלמה, נוסדו בתי-ספר בצורה של חולין, וממילא הקדושה העליונה נפגמת, ורוח ד' המאיר על אויר ארץ הקודש אינינו מתגלה, ע"י טמטום הלב של הדרכים החדשים, שהמה צמח לא יעשה קמח, [על פי הושע ח, ז] וכל רוח וחיל אין בהם. ועם ד' מרחוק הרגיש את כל אלה, וגדולי האומה צפו

---

7 באה"ק - בארץ הקודש
8 מ"מ - מכל מקום
9 א"י - ארץ ישראל
10 ג"כ - גם כן
11 ע"ז - על זה
12 שכ"כ - שכל כך
13 ע"פ - על פי
14 תוה"ק - תורתנו הקדושה

ממרחק את כל זה, ע"כ[15] באה ההתרשלות הנוראה מהחזקת היד של הישוב החדש, וע"י[16] נפילת הרוח נפל ג"כ ערך החבה לתוצאות הארץ, וביחוד להיין של אה"ק, אפילו להמשומר והמושגח יפה בכשרות כראוי גרם רפיון-הרוח מניעה גדולה למכירתו, וממנו תוצאות למניעת התעלות מצב הישוב החדש, שראוי להיות באמת אהוב וחביב ונחמד לכל עם ד' הגוי כולו.

והנה לכל זמן, ועת לכל חפץ, [על פי קהלת ג, א] ומאת ד' היתה זאת, שיגלה ויראה בימינו פתח תקוה, ואור ישועה כפולה רוחנית וחמרית לעם ד' יושבי אה"ק והמתישבים עליה, כי ראה ד' בעני עמו ויחמול על ארצו, להשיב להישוב החדש את הודו וכבודו אשר גלה ממנו. כי נתעוררו בימים האחרונים בכינוס לצדיקים, ובעיר עז לנו ירושלים עה"ק[17] ת"ו[18] נוסדו יחדיו גדולי ישראל צדיקים וגאונים, ועמהם נדיבים מלאי אור תורה ויראת ד' טהורה, וימתיקו סוד להרים דגל בשם ד' לרומם את קרן הישוב החדש, להחיותו בחיים של קדושת אמונה טהורה ותמימה, בשלהבת אש קודש מאור ד' ותורתו. הם אך החלו לעשות ודי' יצא לקראתם, ועין בעין הננו רואים כי אך זה הוא הדרך לבנין ארץ חמדה, ע"י הדר קדושתה ואור תורת ד' ואמונתו יתי'[19], והם בונים ומצליחים ב"ה. ועתה כבר בנתה ויסדה האגודה הגדולה והקדושה הזאת בתי תלמוד תורה בכמה מושבות, ברוח ד' הנאמן באור תורת אמת ויראת שמים אמתית, והדברים הולכים ומאירים. ואך רב עוד הדרך, האגודה הקדושה הזאת, אגדת "שומרי תורה", [אגודה שהקימו גדולי ירושלים, שייסדה תלמודי תורה במושבות; ראו גם כרך א', אגרת קיח] צריכה להיות מעוטרת עושר וכבוד, כדי להרים בכבוד קרן התורה ויראה על אדמת הקודש, להשיב להישוב החדש את אור כבודו בלב כל אחינו עם ד' כולו, וע"י החבה יתרבה קשר הקדושה, והפעולה לתוצאות סחר אדמת הקודש, ולכל מעשה התרחבות ישוב אה"ק, תגדל משנה לשנה. והנה כבר הכין ד' את האגודה הקדושה ורצה את מעשיה, וקנתה לה נכסים גני חמד ופרדסים עושי פרי תפוחי-זהב ושקדים, ונוסף לזה נפל חלקה בנעימים [על פי תהלים טז, ו] בכרם חמד במושבה רחובות, ורכשה לה יקב הדר ומפאר לעשיית יין וקוניאק בתכלית הכשרות, כראוי לחבת הקודש של יין אה"ק, ב"ה ענוד בכל פארו והדרו בתפארת קדושתו באור לבת אש קדושת אמת, כראוי למעשיהם של צדיקים בוני ארץ חמדה באמת.

ע"כ נקוה לשמו יתי', כי יהי'[20] עלינו נועמו, וכל רבי המשרה וגדולי המפעל בעם ד' ישובו לחבת קדושת ארץ חמדה בישובה החדש ההולך ומאיר באורה של תורה וקדושה נאמנה, ויחזק את ידי הבונים ויגבירו חילם לעבודה בקודש, להרבות הישוב והבנין באה"ק. כי עינינו הרואות, כי יד ד' נוהגת בנו להשריש הכל סוף-כל-סוף בקדושת אמת, כראוי לארץ אשר ד' דורש אותה תמיד, [על פי דברים יא, יב] ובכל לב יעמדו לימיננו גדולי ישראל וכל נדיבי עמו, להרים קרן האגודה הקדושה ולקנות את היין המשובח, שזכרו כיין לבנון המלבין עונותיהן של ישראל, [על פי הושע יד, ח ("זכרו כיין לבנון") ויומא לט ("למה נקרא שמו לבנון – שמלבין עונותיהם של ישראל")] בזכות קדושת תורת ארץ ישראל ויסוד ישובה בקדושת השם יתי', אשר שמו הגדול נקרא על עמו ועל נחלתו.

והבוחר בארץ חמדה ירים נס לגויים ונדחי ישראל יכנס מארבע כנפות הארץ, [על פי ישעיהו יא, יב] ורעה בשן וגלעד כימי עולם, [על פי מיכה ז, יד] ויחיש לנו אורו וישעו בבא לציון גואל [על פי ישעיהו נט, כ] בב"א[21].

---

15 ע"כ - על כן

16 וע"י - ועל ידי

17 עה"ק - עיר הקודש

18 ת"ו - תבנה ותכונן

19 יתי' - יתברך

20 יהי' - יהיה

21 בב"א - במהרה בימינו אמן

כעתירת אסיר התקוה לציון ומקראיה, מתענג על זיו הדרה ומתאנח על חרבותיה ושוממותה, מצפה לאורה וישעה ברוח ד' על עמו וארצו,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

עבד לעם קדוש על אדמת הקדש פה עה"ק יפו והמושבות תובב"א[22].

(עה"ק יפו ת"ו, תרסח). [(1908)]

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

22 תובב"א - תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן